

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ**

ՀՀ վերաքննիչ վարչական
դատարանի որոշում

Վարչական գործ թիվ ՎԴ/0031/05/23
2026թ.

Վարչական գործ թիվ ՎԴ/0031/05/23

Նախագահող դատավոր՝ Կ. Գևորգյան

Դատավորներ՝ Ա. Առաքելյան

Գ. Սոսյան

**Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ՀԱՆՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ**

Հայաստանի Հանրապետության վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատը
(այսուհետ՝ Վճռաբեկ դատարան) հետևյալ կազմով

նախագահող Հ. ԲԵԴԵՎՅԱՆ
գեկուցող Ա. ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ
Լ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Ռ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Ք. ՄԿՈՅԱՆ

2026 թվականի մայիսի 14-ին

գրավոր ընթացակարգով քննելով անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի վճռաբեկ բողոքը ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի 20.09.2024 թվականի որոշման դեմ՝ վարչական գործով ըստ հայցի անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի ընդդեմ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի (այսուհետ՝ Կոմիտեի) ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի նախագահի տեղակալի 09.11.2022 թվականի թիվ 000642/21 որոշումն անվավեր ճանաչելու պահանջի մասին,

Պ Ա Ր Ձ Ե Ց

1.Գործի դատավարական նախապատմությունը.

Դիմելով դատարան՝ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանը պահանջել է անվավեր ճանաչել Կոմիտեի նախագահի տեղակալի 09.11.2022 թվականի թիվ 000642/21 որոշումը:

ՀՀ վարչական դատարանի (դատավոր՝ Վ. Միքայելյան) (այսուհետ՝ Դատարան) 19.05.2023 թվականի վճռով հայցը բավարարվել է:

ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի (այսուհետ՝ Վերաքննիչ դատարան) 20.09.2024 թվականի որոշմամբ Կոմիտեի վերաքննիչ բողոքը ամբողջությամբ բավարարվել է՝ Դատարանի 19.05.2023 թվականի վճիռն ամբողջությամբ բեկանվել և գործն ուղարկվել է նույն դատարան՝ ամբողջ ծավալով նոր քննության:

Սույն գործով վճռաբեկ բողոք է ներկայացրել անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանը (ներկայացուցիչ՝ Արթուր Հովհաննիսյան):

Վճռաբեկ բողոքի պատասխան չի ներկայացվել:

2. Վճռաբեկ բողոքի հիմքը, հիմնավորումները և պահանջը.

Սույն վճռաբեկ բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքի սահմաններում՝ ներքոհիշյալ հիմնավորումներով.

Վերաքննիչ դատարանը խախտել է ՀՀ Սահմանադրության 61-րդ, 63-րդ հոդվածները, «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածը, կիրառել է ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 124-րդ հոդվածի 2-րդ մասը, 5-րդ հոդվածի 1-ին մասը, որոնք չպետք է կիրառեր, չի կիրառել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 116-րդ հոդվածի 1-ին մասը, 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասը:

Բողոք բերած անձը նշված պնդումը պարճառաբանել է հետևյալ փաստարկներով.

Դատարանը 31.01.2023 թվականի որոշմամբ հայցադիմումն ընդունել է վարույթ, և որոշել է գործը քննել գրավոր ընթացակարգով: Դրա հետ մեկտեղ Դատարանը Կոմիտեին ուղարկել է գրավոր պարզաբանում՝ վարչական վարույթի բոլոր նյութերը ներկայացնելու, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին: Դատարանի 31.01.2023 թվականի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշումը, ինչպես նաև 31.01.2023 թվականի թիվ ԴԴ-9-Ե-4103/23 գրավոր պարզաբանումը Կոմիտեն ստանալով 07.02.2023 թվականին, դիրքորոշումը և վարչական վարույթի նյութերը ներկայացրել է մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ. Կոմիտեի դիրքորոշումը և վարչական վարույթի նյութերը փոստային առաքման ծառայությանն է հանձնվել 17.03.2023 թվականին: Այսինքն՝ Դատարանը հաստատել է, որ Կոմիտեն խախտել է ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իմպերատիվ պահանջը:

Նշվածներով պայմանավորված՝ Դատարանը հիմք չի ընդունել ու չի քննարկել Կոմիտեի ներկայացրած դիրքորոշումը և ապացույցները ու Կոմիտեի դեմ հարուցված հայցը բավարարել է՝ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի կողմից Վարչական իրավախախտումների մասին ՀՀ օրենսգրքի 182.6-րդ հոդվածի իրավախախտում թույլ տրված լինելու փաստը վիճելի, չապացուցված լինելու հիմքով:

Վերաքննիչ դատարանը սխալ է մեկնաբանել վերը վկայակոչած նորմերը, և նրա հայտնած դիրքորոշման ուժով ստացվում է, որ Դատարանը պետք է անտեսեր ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասով սահմանված պարտադիր պահանջը և կիրառեր նույն օրենսգրքի 5-րդ հոդվածով սահմանված պահանջը՝ ի պաշտոնե գործելու սկզբունքը, այնինչ նման դեպքում խաթարվում է գրավոր ընթացակարգի էությունը:

Վերոգրյալի հիման վրա՝ բողոք բերած անձը պահանջել է ամբողջությամբ բեկանել Վերաքննիչ դատարանի 20.09.2024 թվականի որոշումը և օրինական ուժ տալ Դատարանի 19.05.2023 թվականի վճռին:

3. Վճռաբեկ բողոքի քննության համար նշանակություն ունեցող փաստերը.

Վճռաբեկ բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեն հետևյալ փաստերը՝

1) Կոմիտեի նախագահի տեղակալի՝ 09.11.2022 թվականի «Վարչական իրավախախտման գործի վերաբերյալ» թիվ 000642/21 որոշմամբ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանը Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 182.6-րդ հոդվածով ենթարկվել է վարչական պատասխանատվության՝ նշանակվել է տուգանք 250.000 ՀՀ դրամի չափով (**հատոր 1-ին, գ. թ. 24-27**).

2) Դատարանի 31.01.2023 թվականի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշմամբ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի կողմից ներկայացված վիճարկման հայցն ընդունվել է վարույթ, որոշվել է գործը քննել գրավոր ընթացակարգով և գործն ըստ էության լուծող դատական ակտը հրապարակել դատական իշխանության «Datalex.am» պաշտոնական կայքէջի միջոցով՝ 19.05.2023 թվականին (**հատոր 1-ին, գ. թ. 67-68**).

2) Կոմիտեն Դատարանի՝ 31.01.2023 թվականի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշումը, ինչպես նաև որոշումը ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին 31.01.2023 թվականի թիվ ԴԴ-9-Ե-4103/23 գրավոր պարզաբանումը ստացել է 07.02.2023 թվականին (**հատոր 1-ին, գ. թ. 75**).

3) Կոմիտեի 16.03.2023 թվականի №/11-2/13144-2023 դիրքորոշումը և վարչական վարույթի նյութերը փոստային ծառայությանն են հանձնվել 17.03.2023 թվականին՝ թիվ LO108586453AM բեռնային համարով ծրարով (**հատոր 1-ին, գ. թ. 115**):

4. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումները.

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ սույն գործով վճռաբեկ բողոքը վարույթ ընդունելը պայմանավորված է ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 161-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված հիմքի առկայությամբ՝ նույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետի իմաստով, այն է՝ առերևույթ առկա է մարդու իրավունքների և ազատությունների հիմնարար խախտում, քանի որ բողոքարկվող դատական ակտը կայացնելիս Վերաքննիչ դատարանի կողմից ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի խախտման հետևանքով թույլ է տրվել դատական սխալ, որը խաթարել է արդարադատության բուն էությունը, և որի առկայությունը հիմնավորվում է ստորև ներկայացված պատճառաբանություններով.

Վերահասարակելով նախկինում արտահայտած իրավական դիրքորոշումը՝ Վճռաբեկ դատարանն անհրաժեշտ է համարում անդրադառնալ գործը գրավոր ընթացակարգով քննելու ժամանակ դատավարության մասնակիցների կողմից առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները ներկայացնելու առանձնահատկություններին:

ՀՀ Սահմանադրության 61-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք ունի իր իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ դատական պաշտպանության իրավունք:

ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք:

ՀՀ սահմանադրական դատարանը 20.05.2025 թվականի թիվ ՍԴԴ-1782 որոշմամբ արձանագրել է, որ ՀՀ Սահմանադրության 61-րդ և 63-րդ հոդվածների 1-ին մասերով երաշխավորված վերոնշյալ երկու հիմնական իրավունքներն օժտված են մեկ միասնական սահմանադրաիրավական առաքելությամբ և գտնվում են փոխադարձ օրգանական կապի մեջ:

ՀՀ սահմանադրական դատարանն արձանագրել է նաև, որ միայն դատական պաշտպանության իրավունքի գործադրմամբ է հնարավոր հասնել արդար դատաքննության իրավունքի կենսագործմանը, և, միաժամանակ, միայն գործի արդարացի քննության պայմաններում է ապահովվում դատական պաշտպանության իրավունքի կենսական հատկանիշը՝ արդյունավետությունը:

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 6-րդ հոդվածի 1-ին կետի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք, երբ որոշվում են նրա քաղաքացիական իրավունքներն ու պարտականությունները կամ նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ ունի օրենքի հիման վրա ստեղծված անկախ և անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք:

Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ Սահմանադրությամբ և Հայաստանի Հանրապետության կողմից վավերացված միջազգային իրավական փաստաթղթերով ամրագրված դատական պաշտպանության իրավունքի և արդար դատաքննության էությունը, ի թիվս անձի իրավունքների և ազատության պաշտպանության համար դատարան դիմելու իրավունքի սահմանման, ներառում է նաև այդ իրավունքի պատշաճ իրականացման համար պետության կողմից գործուն, կայուն մեխանիզմների և հնարավորինս հասանելի պայմանների ստեղծումն ու երաշխավորումը:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 116-րդ հոդվածի համաձայն՝ վարչական դատարանում գործի գրավոր ընթացակարգով քննությունն իրականացվում է նույն օրենսգրքով նախատեսված գործի քննության **ընդհանուր կանոնների համաձայն՝** այն հատուկ կանոնների պահպանմամբ, որոնք սահմանված են նույն գլխի դրույթներով:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 117-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ վարչական դատարանում վիճարկման հայցերով գործերի քննությունն իրականացվում է գրավոր ընթացակարգով:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 117-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ գործը չի կարող քննվել գրավոր ընթացակարգով, եթե՝

1) առկա է դատավարության մասնակիցներին, վկաներին, փորձագետին հարցաքննելու, փորձաքննություն նշանակելու, ապացույցը զննելու կամ դատական հանձնարարություններ տալու անհրաժեշտություն.

2) դատարանը վարույթ է ընդունել հակընդդեմ հայց.

3) առկա է ոչ պատշաճ պատասխանողին փոխարինելու կամ գործի քննությանն այլ անձանց (բացառությամբ երրորդ անձի) ներգրավելու անհրաժեշտություն.

4) անհրաժեշտ է ձեռնարկել նույն օրենսգրքի 5-րդ հոդվածով նախատեսված գործողություններ, որոնք դատարանի գնահատմամբ չեն կարող իրականացվել գրավոր ընթացակարգով:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ վարչական դատարանը գործը գրավոր ընթացակարգով քննելու հարցը լուծում է հայցադիմումը վարույթ ընդունելու որոշմամբ, (...):

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի՝ սույն գործի ՀՀ վարչական դատարանում քննության պահին գործող խմբագրությամբ, 118-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ նույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված որոշումների հետ մեկտեղ դատավարության մասնակցին ուղարկվում է գրավոր պարզաբանում՝ վարչական դատարանի որոշումն ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների, այդ թվում՝ վարչական վարույթի բոլոր նյութերը ներկայացնելու, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի՝ սույն գործի ՀՀ վարչական դատարանում քննության պահին գործող խմբագրությամբ, 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատավարության մասնակիցների առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները կարող են ներկայացվել գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում՝ կցելով դրանց պատճենները դատավարության մյուս մասնակիցներին

ուղարկելը հավաստող ապացույցը, իսկ եթե այդ փաստաթղթերը ծավալուն են, կամ դրանք դժվար է պատճենահանել՝ դատավարության մյուս մասնակցին ուղարկելով ծանուցում, որ նշված փաստաթղթերը դրանց ծանոթանալու նպատակով դեպոնացվելու են վարչական դատարանում: Նույն մասով սահմանված պահանջները չկատարելու դեպքում դատավարության մասնակցի առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չեն ընդունվում և քննարկման ենթակա չեն:

Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ գրավոր ընթացակարգի շրջանակներում հակընդդեմ հայց, ինչպես նաև հայցի հիմքը և (կամ) առարկան փոփոխելու միջնորդություն կարող է ներկայացվել գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետում:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ նույն հոդվածի 2-րդ մասով սահմանված ժամկետը լրանալուց հետո վարչական դատարանը դատավարության մասնակիցների համար սահմանում է մինչև մեկամսյա ժամկետ ապացույցներին և առարկություններին ծանոթանալու, դրանց հաշվառմամբ հայցի հիմքի կամ առարկայի փոփոխություն կատարելու, լրացուցիչ դիրքորոշում հայտնելու, ինչպես նաև ապացույցներ ներկայացնելու համար:

«Վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.2-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործի քննությունը գրավոր ընթացակարգով իրականացվում է առանց դատական նիստ հրավիրելու, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ՝

1) վարչական դատարանը եկել է եզրահանգման, որ գործի քննության համար անհրաժեշտ է հրավիրել դատական նիստ, այդ թվում՝ դատավարության մասնակիցներից ստանալ բանավոր պարզաբանումներ գործի լուծման համար նշանակություն ունեցող վկայակոչված հանգամանքների և գործում առկա ապացույցների վերաբերյալ.

2) հայցվորը հրաժարվել է պահանջից.

3) կողմերը կնքել են հաշտության համաձայնություն:

«Վճռաբեկ դատարանը նախկինում կայացրած որոշմամբ, անդրադառնալով գործը գրավոր ընթացակարգով քննելու առանձնահատկություններին, արձանագրել է, որ գրավոր ընթացակարգն արդարադատության իրականացման առանձնահատուկ ձև է, որի՝ վարչական դատավարությունում ներդնելու անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նախևառաջ այն հանգամանքով, որ մի շարք գործերի քննությունը՝ կապված տվյալ գործերով ներկայացված պահանջների բնույթով, հնարավոր է անցկացնել պարզեցված ընթացակարգով՝ միայն կողմերի գրավոր ներկայացրած փաստաթղթերի, ապացույցների, առարկությունների և հիմնավորումների հիման վրա, առանց դատական նիստ անցկացնելու:

«Վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ «Վարչական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ գլխում սահմանված գրավոր ընթացակարգով գործի քննությունն իրականացնելու հատուկ կանոնները զգալիորեն կրճատում են դատավարության տևողությունը՝ պայմանավորված այն հանգամանքով, որ համեմատաբար պարզ գործերով դատավարության մասնակիցների միջև ծագած վեճերը հնարավոր է լինում լուծել առավել արագ և առանց երկարատև ընթացակարգերի, ինչը նպաստում է նաև դատարանների ծանրաբեռնվածությունը նվազեցնելուն:

Մինևնույն ժամանակ «Վարչական դատավարության օրենսգրքի 117-րդ հոդվածի 3-րդ մասով օրենսդիրը նախատեսել է գործի քննությունը գրավոր ընթացակարգով իրականացնելն արգելող դեպքերը: Ըստ այդմ՝ նշված իրավանորմի նույն մասի 4-րդ կետով սահմանվել է, որ գործը չի կարող քննվել գրավոր ընթացակարգով, եթե անհրաժեշտ է ձեռնարկել նույն օրենսգրքի 5-րդ հոդվածով նախատեսված գործողությունները, որոնք դատարանի գնահատմամբ չեն կարող իրականացվել գրավոր ընթացակարգով:

«Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է նաև, որ գրավոր ընթացակարգի դեպքում էլ օրենսդիրը երաշխավորել է կողմերի իրավահավասարության հիման վրա դատաքննությունն իրականացնելու կանոնի պահպանումը, ուստի գործի քննությունը գրավոր ընթացակարգով անցկացնելը չի փոխում դատավարության մասնակիցների իրավունքների և պարտականությունների հիմնական էությունը: Այդուհանդերձ օրենսդիրը դատավարության մասնակիցներին ծանրաբեռնել է իրենց դատավարական իրավունքներից բարեխղճորեն օգտվելու և իրենց դատավարական պարտականությունները բարեխղճորեն կատարելու պարտականությամբ, ուստի վերջիններս պարտավոր են պահպանել այդ կանոնը, իսկ դրանք չպահպանելու, մասնավորապես՝ դատավարական պարտականությունները բարեխղճորեն չկատարելու պարագայում պետք է կրեն դրա բացասական հետևանքները:

«Վճռաբեկ դատարանը նշել է, որ ստանալով վարչական դատարանի՝ գործը գրավոր ընթացակարգով քննելու վերաբերյալ «Վարչական դատավարության օրենսգրքի 118-րդ հոդվածով սահմանված որոշումը, ինչպես նաև այդ որոշումը ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների վերաբերյալ վարչական դատարանի կողմից ուղարկված գրավոր պարզաբանումը, դատավարության մասնակիցները պարտավոր են օրենքով սահմանված մեկամսյա ժամկետում բարեխղճորեն կատարել դատարանի կողմից նախանշված գործողությունները: Մասնավորապես, գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից **ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում** դատավարության մասնակիցները կարող են ներկայացնել առարկություններ, միջնորդություններ, ինչպես նաև իրենց պահանջների ու առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները՝ կցելով դրանց պատճենները դատավարության մյուս մասնակիցներին ուղարկելը հավաստող ապացույցը, իսկ եթե այդ փաստաթղթերը ծավալուն են, կամ դրանք դժվար է պատճենահանել՝ դատավարության մյուս մասնակցին ուղարկելով ծանուցում, որ նշված փաստաթղթերը դրանց ծանոթանալու նպատակով դեպոնացվելու են վարչական դատարանում: Օրենսդիրը սահմանել է վերը նշված օրենսդրական պահանջները չկատարելու իրավական հետևանքը, այն է՝ դատավարության մասնակցի՝ նշված ժամկետից ուշ ներկայացված առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չեն ընդունվում և քննարկման ենթակա չեն:

Միևնույն ժամանակ, սակայն, օրենսդիրը դատավարության մասնակիցներին իրավունք է վերապահել ներկայացնել բաց թողնված դատավարական ժամկետներով պայմանավորված գործողություններ կատարելու իրավունքը վերականգնելու մասին միջնորդություն, որպիսի իրավունքից ևս դատավարության մասնակիցները պետք է օգտվեն բարեխղճորեն: Ընդ որում՝ այդ իրավունքը չիրացնելու իրավական հետևանքն օրենքով սահմանված դատավարական ժամկետների ավարտից հետո ներկայացված փաստաթղթերը դատարանի կողմից քննարկման առարկա չդարձնելն ու դրանք ներկայացրած դատավարության մասնակցին վերադարձնելն է:

«Վճռաբեկ դատարանը նշել է, որ վարչական դատարանի որոշումն ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների, այդ թվում՝ վարչական վարույթի բոլոր նյութերը ներկայացնելու, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին դատավարության մասնակցին գրավոր պարզաբանում ուղարկելու գործողության կատարումն ինքնին օրենսդիրը համարել է բավարար «Վարչական դատավարության օրենսգրքի 117-րդ հոդվածի 1.1-ին մասով նախատեսված գործերով (*Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ «Օրենսգրքի 123-րդ, 123.3-րդ, 123.4-րդ հոդվածներ, 123.5-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ մասեր, 123.6-րդ, 124-րդ, 124.3-րդ, 124.4-րդ, 124.7-րդ, 129.2-րդ, 131-րդ, 135.2-րդ և 137.4-րդ հոդվածներ*) նույն օրենսգրքի 5-րդ հոդվածով

նախատեսված գործի փաստերն ի պաշտոնե պարզելու սկզբունքի շրջանակներում պահանջվող բոլոր գործողությունները կատարված համարելու համար:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը նշել է նաև, որ թեև օրենսդիրը վարչական դատարանի որոշումն ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների, այդ թվում՝ վարչական վարույթի բոլոր նյութերը ներկայացնելու, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին դատավարության մասնակցին գրավոր պարզաբանում ուղարկելու գործողության կատարումը բավարար է համարել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 5-րդ հոդվածով նախատեսված գործի փաստերն ի պաշտոնե պարզելու սկզբունքի շրջանակներում պահանջվող բոլոր գործողությունները կատարված համարելու համար միայն ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 117-րդ հոդվածի 1.1-ին մասով նախատեսված գործերով, այդուհանդերձ, գրավոր ընթացակարգով քննվող մնացած գործերով ևս վերագրյալ պարզաբանումը ստանալու հանգամանքը կարող է համարվել բավարար ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 5-րդ հոդվածով նախատեսված գործի փաստերն ի պաշտոնե պարզելու սկզբունքի շրջանակներում պահանջվող բոլոր գործողությունները կատարված համարելու համար՝ հաշվի առնելով դատավարական իրավունքներից բարեխղճորեն օգտվելու և դատավարական պարտականությունները բարեխղճորեն կատարելու դատավարության մասնակիցների պարտականություն ունենալու հանգամանքը, ինչպես նաև ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 124-րդ հոդվածի 2-րդ մասի այն իրավակարգավորումը, ըստ որի՝ վիճարկվող վարչական ակտի իրավաչափությունը որոշվում է այդ ակտի ընդունմանն ուղղված վարչական վարույթում ձեռք բերված ապացույցների շրջանակում և դրա ընդունման պահի դրությամբ գործող օրենքների հիման վրա (...):

Ընդ որում՝ հատկապես այն դեպքում, երբ վարչական դատարանի որոշումն ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների, այդ թվում՝ վարչական վարույթի բոլոր նյութերը ներկայացնելու, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին գրավոր պարզաբանումն ստացող դատավարության մասնակիցը վարչական մարմինն է, ապա վերջինս նույնիսկ առանց այդ պարզաբանման, օրենքով է կրում վարչական վարույթի բոլոր նյութերը, ինչպես նաև իր տիրապետման տակ կամ ազդեցության ոլորտում եղած այն բոլոր ապացույցները, որոնք հիմնավորում են հակառակ կողմի պահանջները կամ առարկությունները ներկայացնելու պարտականություն՝ օրենքով նախատեսված որոշ բացառություններով (ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի 2-րդ մաս):

ՀՀ վճռաբեկ դատարանը եզրահանգել է, որ գրավոր ընթացակարգով գործի քննության ընթացքում դատավարության մասնակցի կողմից առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև իր պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ ներկայացնելու դեպքում, դատարանը չի կարող այդ ապացույցներն ընդունել և դարձնել քննարկման առարկա, այլ պետք է վերադարձնի դրանք ներկայացրած անձանց, եթե վերջիններիս կողմից չի ներկայացվել բաց թողնված դատավարական ժամկետներով պայմանավորված գործողություններ կատարելու իրավունքը վերականգնելու մասին միջնորդություն, իսկ նման միջնորդության առկայության ու այն դատարանի կողմից բավարարվելու դեպքում դատարանը պետք է դատավարական ժամկետների ավարտից հետո ներկայացրած փաստաթղթերն (ապացույցներ) ընդունի և գործի քննության ընթացքում հետազոտի ու գնահատի (*տե՛ս, անհատ ձեռնարկատեր Սիմա Մարտիրոսյանն ընդդեմ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի թիվ ՎԴ/5893/05/23 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 06.11.2025 թվականի որոշումը*):

Մեկ այլ որոշմամբ ՀՀ վճարելի դատարանն արձանագրել է, որ օրենսդիրը հստակորեն կանոնակարգել է գրավոր ընթացակարգի կիրառման դեպքում ինչպես դատարանի, այնպես էլ դատավարության մասնակիցների կողմից կատարման ենթակա գործողությունների շրջանակը:

Այսպես.

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասում ամրագրվել են կողմերի իրավունքները: Նույն հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ կողմերը կրում են նաև նույն օրենսգրքով սահմանված դատավարական պարտականություններ, իսկ 3-րդ մասի համաձայն՝ կողմերը պետք է բարեխղճորեն օգտվեն իրենց դատավարական իրավունքներից և բարեխղճորեն կատարեն իրենց դատավարական պարտականությունները:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը նույն օրենսգրքով սահմանված կարգով ձեռք բերված ապացույցների հետազոտման և գնահատման միջոցով պարզում է գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող բոլոր փաստերը:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 27-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատարանը, անմիջականորեն գնահատելով գործում եղած բոլոր ապացույցները, որոշում է փաստի հաստատված լինելու հարցը՝ բազմակողմանի, լրիվ և օբյեկտիվ հետազոտման վրա հիմնված ներքին համոզմամբ:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ դատավարության մասնակիցների առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները կարող են ներկայացվել գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում՝ կցելով դրանց պատճենները դատավարության մյուս մասնակիցներին ուղարկելը հավաստող ապացույցը, **իսկ եթե այդ փաստաթղթերը ծավալուն են, կամ դրանք դժվար է պատճենահանել՝ դատավարության մյուս մասնակցին ուղարկելով ծանուցում, որ նշված փաստաթղթերը դրանց ծանոթանալու նպատակով դեպոնացվելու են վարչական դատարանում:** Նույն մասով սահմանված պահանջները չկատարելու դեպքում դատավարության մասնակցի առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չեն ընդունվում և քննարկման ենթակա չեն:

ՀՀ վճարելի դատարանն արձանագրել է, որ դատավարության մասնակիցների առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները ներկայացնելու իրավունքի իրացումը գործնականում կարող է ունենալ ինչպես ժամկետային, այնպես էլ ընթացակարգային այլ խախտումներ: Մասնավորապես՝ դատավարության մասնակիցը նշված փաստաթղթերը կարող է ներկայացնել գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ և չներկայացնել նշված ժամկետը բաց թողնելու պատճառը հարգելի համարելու վերաբերյալ միջնորդություն կամ չկցել դրանց պատճենները դատավարության մյուս մասնակիցներին ուղարկելը հավաստող ապացույցը: Մինչույն ժամանակ, առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև իր պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները դատավարության մասնակիցը կարող է չուղարկել դատավարության մյուս մասնակցին՝ փաստարկելով դրանց ծավալուն լինելը կամ պատճենահանման դժվարությունը, և չկատարել դրանց ծանոթանալու նպատակով վարչական դատարանում դեպոնացվելու վերաբերյալ ծանուցում ուղարկելու օրենսդրական պահանջը:

վերոգրյալ խախտումները, ՀՀ վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ կարող են հիմք հանդիսանալ դատավարության մասնակցի առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չընդունելու և չքննարկելու համար:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ դատավարության մասնակիցները պարտավոր են պահպանել իրենց դատավարական իրավունքներից բարեխղճորեն օգտվելու և իրենց դատավարական պարտականությունները բարեխղճորեն կատարելու օրենքով սահմանված կանոնը, իսկ դրանք չպահպանելու, մասնավորապես՝ իրավունքները չարաշահելու կամ դատավարական պարտականությունները բարեխղճորեն չկատարելու պարագայում պետք է կրեն դրա բացասական հետևանքները: Հետևաբար՝ գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում դատավարության մասնակիցները պարտավոր են կատարել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված գործողությունները:

Այսպես. իրենց առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները դատավարության մասնակիցները պետք է ներկայացնեն գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից **ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում**, իսկ նշված ժամկետը բաց թողնելու դեպքում պետք է ներկայացնեն նաև համապատասխան միջնորդություն: Ներկայացված առարկություններին և (կամ) միջնորդություններին դրանք ներկայացրած դատավարության մասնակիցները պետք է կցեն նաև իրենց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցների պատճենները դատավարության մյուս **մասնակիցներին ուղարկելը հավաստող ապացույցը**, իսկ եթե այդ փաստաթղթերը ծավալուն են, կամ դրանք դժվար է պատճենահանել, ապա դատավարության **մյուս մասնակցին պետք է ուղարկեն ծանուցում**, որ նշված փաստաթղթերը դրանց ծանոթանալու նպատակով դեպոնացվելու են վարչական դատարանում:

Այսպիսով, ՀՀ վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ դատավարության մասնակիցների ներկայացրած առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները դատարանը բոլոր դեպքերում պետք է քննարկման առարկա դարձնի, եթե՝

- դրանք ներկայացվել են գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից ոչ ուշ, քան մեկամսյա ժամկետում,

- թեև դրանք ներկայացվել են գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից հաշվված մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ, սակայն առկա է ժամկետը բաց թողնելու պատճառը հարգելի համարելու և այն վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն, որը դատարանը բավարարել է,

- կցվել է դրանց պատճենները դատավարության մյուս մասնակիցներին ուղարկելը հավաստող ապացույցը,

- թեև դրանց պատճենները դատավարության մյուս մասնակիցներին ուղարկելը հավաստող ապացույցը չի կցվել՝ դրանց ծավալուն լինելու կամ պատճենահանման դժվարության փաստարկմամբ, սակայն կցվել է ապացույց այն մասին, որ դատավարության մյուս մասնակիցներին **ուղարկվել է ծանուցում**, որ նշված փաստաթղթերը դրանց ծանոթանալու նպատակով դեպոնացվելու են վարչական դատարանում:

ՀՀ վճռաբեկ դատարանի գնահատմամբ վերոնշյալ պայամանների առկայությունը հաստատված համարվելու պարագայում միայն գործը գրավոր ընթացակարգով քննելու ընթացքում դատավարության մասնակիցների

առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները ներկայացնելու կարգը կարող է համարվել պահպանված, իսկ դրանցից որևէ մեկի բացակայության դեպքում դատավարության մասնակցի ներկայացրած առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չեն ընդունվում և քննարկման ենթակա չեն (տե՛ս, «Արփինե-Թագուհի» ՍՊ ընկերությունն ընդդեմ ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեի թիվ ՎԴ/6153/05/23 վարչական գործով ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 03.02.2026 թվականի որոշումը):

Վերահաստատելով նախկինում արտահայտած իրավական դիրքորոշումը՝ Վճռաբեկ դատարանը կրկին ամրագրում է, որ եթե դատավարության մասնակիցների առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները ներկայացվել են գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից հաշվված մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ, սակայն **առկա չէ** ժամկետը բաց թողնելու պատճառը հարգելի համարելու և այն վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն, կամ այդպիսի միջնորդություն ներկայացվելու դեպքում՝ դատարանը այն **չի բավարարել**, ապա դատավարության մասնակիցների ներկայացրած առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները դատարանը չպետք է քննարկման առարկա դարձնի:

Վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումների կիրառումը սույն գործի փաստերի նկատմամբ.

Կոմիտեի նախագահի տեղակալի՝ 09.11.2022 թվականի «Վարչական իրավախախտման գործի վերաբերյալ» թիվ 000642/21 որոշմամբ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանը Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 182.6-րդ հոդվածով ենթարկվել է վարչական պատասխանատվության՝ նշանակվել է տուգանք 250.000 ՀՀ դրամի չափով:

Դատարանի 31.01.2023 թվականի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշմամբ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի կողմից ներկայացված վիճարկման հայցն ընդունվել է վարույթ, որոշվել է գործը քննել գրավոր ընթացակարգով և գործն ըստ էության լուծող դատական ակտը հրապարակել դատական իշխանության «Datalex.am» պաշտոնական կայքէջի միջոցով՝ 19.05.2023 թվականին:

Կոմիտեն Դատարանի՝ 31.01.2023 թվականի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշումը, ինչպես նաև որոշումը ստանալուց հետո կատարման ենթակա գործողությունների, դրանց կատարման ժամկետների և չկատարելու հետևանքների մասին 31.01.2023 թվականի թիվ ԴԴ-9-Ե-4103/23 գրավոր պարզաբանումը ստացել է 07.02.2023 թվականին:

Կոմիտեն 17.03.2023 թվականին փոստային առաքման եղանակով Դատարանին ներկայացրել է «Դիրքորոշում» վերտառությամբ փաստաթուղթ և վարչական վարույթի նյութերը, որոնք Դատարանում ստացվել են 20.03.2023 թվականին:

Դատարանը 19.05.2023 թվականի վճռով անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի հայցը բավարարել է այն պատճառաբանությամբ, որ «(...) Դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտեի դիրքորոշումը և վարչական վարույթի նյութերը փոստային առաքման ծառայությանն է հանձնվել 17.03.2023 թվականին (հիմք՝ թիվ LO108586453AM բեռնային համարով ծրար): Այսինքն՝ հաստատվում է այն, որ պատասխանողը, Դատարանի 31.01.2023 թվականի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և

գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշումը, ինչպես նաև 31.01.2023 թվականի թիվ ԴԴ-9-Ե-4103/23 գրավոր պարզաբանումը ստանալով 07.02.2023 թվականին, դիրքորոշումը և վարչական վարույթի նյութերը ներկայացրել է մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ: Այլ կերպ ասած՝ պատասխանողի կողմից խախտվել է ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իմպերատիվ պահանջը:

(...) Դատարանը գտնում է, որ վերոնշյալ պահանջը չկատարելը հիմք է հանդիսանում ներկայացված դիրքորոշումը և վարչական վարույթի նյութերը չընդունելու և չքննարկելու համար:

Վերևաբար, Դատարանը գտնում է, որ չի հիմնավորվում, որ Ա/Ձ Ալբերտ Սևոյանի կողմից թույլ է տրվել վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի 182.6-րդ հոդվածի խախտում, որպիսի փաստը մնում է վիճելի:

Ուստի, Դատարանը, հիմք ընդունելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի 2-րդ մասի և 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի կանոնները, գտնում է, որ այդ փաստի չապացուցման բացասական հետևանքները պետք է կրի ՀՀ Պետական եկամուտների կոմիտեն:

Վերոգրյալ ամբողջի հաշվառմամբ՝ Դատարանը եզրահանգում է, որ հայցվորը վիճարկվող որոշմամբ պատասխանատվության է ենթարկվել ոչ իրավաչափ, քանի որ վերջինիս վերագրված վարչական իրավախախտման փաստը չի հաստատվում, ուստի Ա/Ձ Ալբերտ Սևոյանը վարչական պատասխանատվության ենթակա չէ (...):

Վերաքննիչ դատարանը 20.09.2024 թվականի որոշմամբ Կոմիտեի վերաքննիչ բողոքը ամբողջությամբ բավարարել է՝ Դատարանի 19.05.2023 թվականի վճիռն ամբողջությամբ բեկանել և գործն ուղարկել է նույն դատարան՝ ամբողջ ծավալով նոր քննության՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. «(...) Վերաքննիչ դատարանը փաստում է, որ անկախ այն հանգամանքից, որ Վիճարկվող որոշման կայացման հիմքում ընկած և անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանին վերագրվող իրավախախտման կատարման փաստը հիմնավորող ապացույցները Կոմիտեի կողմից Դատարան են ներկայացվել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասով սահմանված մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ, դրանք ենթակա էին գնահատման Դատարանի կողմից և միայն նշված ապացույցների հետազոտման և գնահատման արդյունքում Դատարանը կարող էր գալ եզրահանգման գործի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող՝ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի կողմից Օրենսգրքի 182.6-րդ հոդվածով նախատեսված խախտում թույլ տրված լինելու փաստի հաստատված չլինելու վերաբերյալ, որպիսի գործողությունները կատարելուց, սակայն, Դատարանը ձեռնպահ է մնացել:

Ըստ այդմ, Վերաքննիչ դատարանն արձանագրում է, որ Դատարանը սույն գործով իրականացրել է թերի քննություն և հետամուտ չի եղել գործով օբյեկտիվ ճշմարտության բացահայտմանը, որպիսի պայմաններում առկա են բավարար հիմքեր թիվ ՎԴ/0031/05/23 վարչական գործով Դատարանի 19.05.2023 թ. վճիռը բեկանելու համար (...):

Վերոնշյալ իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո համադրելով սույն գործի փաստերը և գնահատելով Վերաքննիչ դատարանի եզրահանգումների հիմնավորվածությունը՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է հետևյալը.

Սույն գործով Կոմիտեն, 07.02.2023 թվականին ստանալով Դատարանի «Հայցադիմումը վարույթ ընդունելու և գրավոր ընթացակարգ կիրառելու մասին» որոշումը և 31.01.2023 թվականի թիվ ԴԴ-9-Ե-4103/23 գրավոր պարզաբանումը, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածով նախատեսված գործողությունները կարող էր կատարել օրենքով սահմանված մեկամսյա ժամկետում, այսինքն՝ մինչև 01.03.2023 թվականը ներառյալ:

Տվյալ դեպքում Կոմիտեն, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասով սահմանված մեկամսյա ժամկետը բաց թողնելով, ժամկետի ավարտից 16 օր անց՝ 17.03.2023 թվականին, փոստային առաքման եղանակով Դատարանին ներկայացրել է «Դիրքորոշում» վերտառությամբ փաստաթուղթ և վարչական վարույթի նյութերը, որոնք Դատարանում ստացվել են 20.03.2023 թվականին: Ընդ որում, Վճռաբեկ դատարանը փաստում է, որ Կոմիտեն Դատարանին չի ներկայացրել (գործի նյութերում առկա չէ) «Դիրքորոշում» վերտառությամբ փաստաթղթում արտահայտված առարկությունները, ինչպես նաև վերջինիս կից ներկայացված ապացույցները ներկայացնելու ժամկետը բաց թողնելու պատճառը հարգելի համարելու վերաբերյալ միջնորդություն:

Ամփոփելով վերոգրյալը՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանվել է դատավարության մասնակիցների առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև նրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները ներկայացնելու կարգը, ինչը Կոմիտեի կողմից խախտվել է: Միաժամանակ, ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 118.1-ին հոդվածի 1-ին մասի իրավակարգավորումներից բխում է, որ առարկությունները, միջնորդությունները, ինչպես նաև դրանց պահանջների և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ վարչական դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից հաշվված մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ ներկայացնելը ինքնուրույն հիմք է դատավարության մասնակցի ներկայացրած առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չընդունելու և չքննարկելու համար, եթե առկա չէ ժամկետը բաց թողնելու պատճառը հարգելի համարելու և այն վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն, որը դատարանը բավարարել է:

Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ դատավարության մասնակցի ներկայացրած առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները չընդունելու և չքննարկելու՝ վերը նշված նախապայմանը տվյալ դեպքում առկա է:

Վերաքննիչ դատարանն անտեսել է այն հանգամանքը, որ Կոմիտեն ոչ միայն խախտել է առարկությունները, միջնորդությունները և ապացույցները ներկայացնելու օրենքով սահմանված ժամկետը, այլ նաև չի միջնորդել հարգելի համարել ժամկետը բաց թողնելու պատճառը:

Արդյունքում՝ Վճռաբեկ դատարանը փաստում է, որ Կոմիտեի կողմից առարկությունները և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները ներկայացվել են գրավոր ընթացակարգ կիրառելու վերաբերյալ Դատարանի որոշումն ստանալու օրվանից հաշվված մեկամսյա ժամկետի խախտմամբ, սակայն, առկա չէ ժամկետը բաց թողնելու պատճառը հարգելի համարելու և այն վերականգնելու վերաբերյալ միջնորդություն, որի պարագայում Կոմիտեի ներկայացրած առարկությունները և առարկությունների հիմքում ընկած փաստերը հիմնավորող ապացույցները Դատարանը պետք է քննարկման առարկա չդարձներ, ինչն անտեսվել է Վերաքննիչ դատարանի կողմից:

Այսպիսով, սույն վճռաբեկ բողոքի հիմքերի առկայությունը Վճռաբեկ դատարանը համարում է բավարար՝ ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 150-151-րդ և 163-րդ հոդվածների ուժով Վերաքննիչ դատարանի որոշումը բեկանելու համար:

Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ սույն գործով անհրաժեշտ է կիրառել ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 169-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով սահմանված՝ ստորադաս դատարանի դատական ակտին օրինական ուժ տալու Վճռաբեկ դատարանի լիազորությունը հետևյալ հիմնավորմամբ.

«Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի (այսուհետ՝ Կոնվենցիա) 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ յուրաքանչյուր ոք ունի ողջամիտ ժամկետում իր գործի քննության իրավունք: Սույն գործով վեճի լուծումն էական նշանակություն ունի գործին մասնակցող անձանց համար: Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ գործը ողջամիտ ժամկետում քննելը հանդիսանում է Կոնվենցիայի նույն հոդվածով ամրագրված անձի արդար դատաքննության իրավունքի տարր, հետևաբար գործի անհարկի ձգձգումները վտանգ են պարունակում նշված իրավունքի խախտման տեսանկյունից: Տվյալ դեպքում Վճռաբեկ դատարանի կողմից ստորադաս դատարանի դատական ակտին օրինական ուժ տալը բխում է արդարադատության արդյունավետության շահերից, քանի որ սույն գործով վերջնական դատական ակտ կայացնելու համար նոր հանգամանք հաստատելու անհրաժեշտությունը բացակայում է:

Դատական ակտին օրինական ուժ տալիս Վճռաբեկ դատարանը հիմք է ընդունում սույն որոշման պատճառաբանությունները, ինչպես նաև գործի նոր քննության անհրաժեշտության բացակայությունը:

5. Վճռաբեկ դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումները դատական ծախսերի բաշխման վերաբերյալ.

«Վարչական դատավարության օրենսգրքի 56-րդ հոդվածի համաձայն՝ դատական ծախսերը կազմված են պետական տուրքից և գործի քննության հետ կապված այլ ծախսերից:

«Վարչական դատավարության օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ կողմը, որի դեմ կայացվել է վճիռ, կամ որի բողոքը մերժվել է, կրում է Հայաստանի Հանրապետության դատական դեպարտամենտի՝ վկաներին և փորձագետներին վճարած գումարների հատուցման պարտականությունը, ինչպես նաև մյուս կողմի կրած դատական ծախսերի հատուցման պարտականությունը այն ծավալով, ինչ ծավալով դրանք անհրաժեշտ են եղել դատական պաշտպանության իրավունքի արդյունավետ իրականացման համար: Դատական պաշտպանության այն միջոցի հետ կապված ծախսերը, որ իր նպատակին չի ծառայել, դրվում են այդ միջոցն օգտագործած կողմի վրա, անգամ եթե վճիռը կայացվել է այդ կողմի օգտին:

«Վարչական դատավարության օրենսգրքի 60-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ դատական ծախսերի հատուցման պարտականությունը մի քանի հայցվորների, բողոք բերողների կամ պատասխանողների միջև բաշխվում է հավասարաչափ, կամ յուրաքանչյուրը կրում է իր գործողություններով առաջացած ծախսերի մասնաբաժինը:

Վճռաբեկ դատարանը, հաշվի առնելով, որ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի վճռաբեկ բողոքը ենթակա է բավարարման, արձանագրում է, որ Կոմիտեն վերաքննիչ բողոք ներկայացնելիս վճարել է 23.000 ՀՀ դրամ պետական տուրք (հատոր 2-րդ, գ. թ. 13, 43), որի մասով պետական տուրքի մասը պետք է համարվի լուծված, միաժամանակ Կոմիտեից հօգուտ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի, ենթակա է բռնագանձման 30.000 ՀՀ դրամ՝ որպես վճռաբեկ բողոքի համար նախապես վճարված պետական տուրքի գումար: Ինչ վերաբերում է ՀՀ վարչական դատարանում գործի քննության հետ կապված դատական ծախսերին, ապա Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ դրան անդրադառնալու անհրաժեշտությունը բացակայում է, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ օրինական ուժ է տրվում ՀՀ վարչական դատարանի վճռին, որով լուծվել է նաև դատական ծախսերի հարցը:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 169-171-րդ հոդվածներով, 172-րդ հոդվածի 1-ին մասով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Վճռաբեկ բողոքը բավարարել: Բեկանել ՀՀ վերաքննիչ վարչական դատարանի 20.09.2024 թվականի որոշումը և օրինական ուժ տալ ՀՀ վարչական դատարանի 19.05.2023 թվականի վճռին:

2. ՀՀ պետական եկամուտների կոմիտեից հոգուտ անհատ ձեռնարկատեր Ալբերտ Սևոյանի բռնագանձել 30.000 ՀՀ դրամ՝ որպես վճռաբեկ բողոքի համար նախապես վճարված պետական տուրքի գումար:

3. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում կայացման պահից, վերջնական է և բողոքարկման ենթակա չէ:

Նախագահող _____ **Հ. ԲԵԴԵՎՅԱՆ**

Զեկուցող _____ **Ա. ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ**

_____ **Լ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

_____ **Ռ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

_____ **Ք. ՄԿՈՅԱՆ**